

**Konferencja Naukowa pt. „Finansowanie Kościołów.
Rozwiązania polskie na tle europejskim”, Warszawa, 7 września 2023 r.**

Scientific Conference entitled “Financing of Churches.

Polish solutions against the European background”, Warsaw, 7 September 2023

Научная конференция под названием «Финансирование церквей.

Польские решения на европейском фоне», Варшава, 7 сентября 2023 г.

Наукова конференція на тему “Фінансування костелів.

Польські рішення на європейському тлі”, Варшава, 7 вересня 2023 року

ANETA ABRAMOWICZ

Dr, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

e-mail: aneta.abramowicz@kul.pl, <https://orcid.org/0000-0002-1601-6969>

W dniu 7 września 2023 r. w Rezydencji Arcybiskupów Warszawskich odbyła się Konferencja naukowa zatytułowana „Finansowanie Kościołów. Rozwiązania polskie na tle europejskim”. Organizatorami tego naukowego spotkania były Katolicka Agencja Informacyjna oraz Katedra Prawa Wyznaniowego Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL we współpracy z Instytutem Nauk o Polityce i Administracji UKSW. Inspiracją do zorganizowania konferencji była chęć podjęcia dyskusji na temat kierunków potrzebnej reformy, jak również wypracowania nowoczesnego modelu finansowania Kościoła w Polsce – w nawiązaniu do niezrealizowanego wciąż art. 22 ust. 2 Konkordatu. Celem konferencji było omówienie i ocena sposobu finansowania kościołów i innych związków wyznaniowych w Europie ze środków publicznych oraz ukazanie, jak na tym tle prezentują się rozwiązania obowiązujące w Polsce.

Uroczystego otwarcia konferencji dokonał Marcin Przeciszewski, Prezes Katolickiej Agencji Informacyjnej, witając przybyłych gości, prelegentów oraz przedstawicieli świata nauki, mediów, polityki i biznesu. W szczególności powitani zostali: Arcybiskup Metropolita Lubelski Stanisław Budzik, były Sekretarz Konferencji Episkopatu Polski i były Przewodniczący Komisji Konkordatowej; ks. Janusz Majda, Ekonom Konferencji Episkopatu Polski; Arcybiskup Lubelski i Chełmski Abel z Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego; ks. mitrat dr Doroteusz Sawicki; ks. dr Adam Malina, Prezes Synodu Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego oraz ks. dr Grzegorz Giemza, Dyrektor Polskiej Rady Ekumenicznej. Następnie głos zabrał gospodarz miejsca, kard. Kazimierz Nycz, dołączając się do powitania wszystkich przybyłych. Wyraził radość, że KAI po raz kolejny w tym miejscu

organizuje tak ważną konferencję. Podkreślił, że zagadnienie finansowania kościołów ma charakter ekumeniczny, ponieważ dotyczy wielu wspólnot religijnych w Polsce. Ponadto wyraził nadzieję, że wiedza przekazana podczas konferencji, dotycząca problematyki finansowania kościołów trafi do szerszego grona odbiorców.

Pierwsza część, zatytułowana „Finansowanie Kościołów i innych związków wyznaniowych w Europie”, odbyła się pod przewodnictwem ks. prof. dr. hab. Piotra Stanisza (KUL). Jako pierwszy swój referat wygłosił ks. prof. dr. hab. Mirosław Kossek (UKSW) – „Niemiecki model finansowania Kościołów”. Omówił w nim niemiecki system finansowania kościołów i innych związków wyznaniowych, zwracając szczególną uwagę na kwestię podatku kościelnego. Jako drugi prelekcję wygłosił dr hab. Konrad Walczuk (prof. Akademii Sztuki Wojennej), nt. „Słowacki i czeski model finansowania Kościołów”, w której zaprezentował właściwy dla omówionych systemów finansowania sposób rozwiązania trudności wynikających z okresu, w którym prowadzona była polityka antykościelna. Kolejne wystąpienie przedstawił dr Michał Zawisłak (KUL), pt. „Francuski model finansowania Kościołów”. Prelegent podkreślił, że mimo zakazu finansowania związków wyznaniowych francuski prawodawca dostrzega społeczną rolę kościołów oraz istnienie religijnych potrzeb obywateli, umożliwiając finansowanie tych potrzeb ze środków publicznych. Z kolei mgr Łukasz Bernaciński (Ordo Iuris, UŁ) wygłosił referat pt. „Model finansowania wspólnot religijnych oparty na asygnacie podatkowej. Geneza i rozwój”, w którym zaprezentował najważniejsze, charakterystyczne cechy trzech modeli opartych na tzw. asygnacie podatkowej, funkcjonujących w Hiszpanii, Włoszech i na Węgrzech.

Przewodniczenie części drugiej, zatytułowanej „Kościoły i inne związki wyznaniowe w Polsce. Model finansowania”, objął dr hab. Sławomir Sowiński (prof. UKSW). Jako pierwszy głos zabrał ks. prof. dr. hab. Piotr Stanisza (KUL), wygłaszając prelekcję nt. „Konstytucyjne i konkordatowe uwarunkowania systemu finansowania Kościołów i innych związków wyznaniowych w Polsce”. Prelegent zwrócił uwagę na obowiązek całościowego regulowania relacji państwo–Kościół przez państwo, który wynika z Konstytucji RP, w tym spraw majątkowych i finansowych wchodzących w ten zakres. Ponadto wskazał, że wypracowane rozwiązania prawne w tym zakresie powinny być zgodne z przepisami konstytucyjnymi gwarantującymi poszanowanie wolności sumienia i religii, równouprawnienia związków wyznaniowych, bezstronności władz publicznych oraz autonomii i niezależności tych podmiotów. Drugie wystąpienie, wygłoszone przez ks. dr. hab. Dariusza Walencika (prof. UO), było zatytułowane „Kwestia finansowania Kościołów i innych związków wyznaniowych w Polsce w projektach z lat 2012–2022”. Przedstawione zostały w nim trzy projekty ustaw dotyczących reformy systemu finansowania związków wyznaniowych w Polsce, jednak żaden z nich nie znalazł odzwierciedlenia w obowiązujących

rozwiązaniach prawnych. Ostatni referat tej części został zaprezentowany przez red. Łukasza Kasпера (KAI) i nosił tytuł „Z jakich środków publicznych i w jakiej skali korzystają Kościoły w Polsce?”. Ukazano w nim, jak w praktyce wygląda finansowanie związków wyznaniowych ze środków publicznych i z jakich źródeł finansowania podmioty te mogą korzystać. Powyższe wystąpienia stały się następnie inspiracją do ciekawej dyskusji, w której wzięli udział prelegenci oraz inni uczestnicy tego wydarzenia.

Zwieńczeniem konferencji była debata nt. „Jaka przyszłość finansowania Kościołów w Polsce? Perspektywy wprowadzenia modelu asygnaty podatkowej”, pod przewodnictwem Marcina Przeciszewskiego, w której udział wzięli: abp Stanisław Budzik, prof. Sławomir Sowiński (UKSW), ks. dr Grzegorz Giemza i prof. Paweł Borecki (UW). Odnoszono się m.in. do potrzeby reformy systemu finansowania kościołów ze środków publicznych w Polsce, wskazując art. 22 Konkordatu, który przewiduje konieczność uregulowania tych spraw. Dyskutowano także nad rozwiązaniami funkcjonującymi w różnych systemach europejskich, wskazując, które z nich byłyby najlepsze z polskiego punktu widzenia bądź czy należy jednak wypracować polski, oryginalny model finansowania związków wyznaniowych. Rozważając potrzebę reformy, podjęto również temat funkcjonowania Funduszu Kościelnego jako sposobu finansowania związków wyznaniowych.

Po zakończonej debacie ks. prof. dr hab. P. Stanisław dokonał podsumowania konferencji. Wskazał, że mimo iż na państwie nie spoczywa obowiązek zagwarantowania wspólnotom religijnym potrzebnych im środków, to jednak jest ono odpowiedzialne za wprowadzenie w tym zakresie uczciwych i korzystnych społecznie rozwiązań, które uwzględnią potrzeby obywateli, w tym potrzeby duchowe, a także społeczną rolę wspólnot religijnych. Podkreślił potrzebę wypracowania właściwych rozwiązań prawnych, w przypadku których można czerpać z doświadczeń innych państw albo wypracować oryginalne polskie rozwiązania. Konferencja została uroczystie zamknięta przez ks. abp. Stanisława Budzika, który wyraził wdzięczność organizatorom za trud włożony w przygotowanie konferencji i podziękował ks. kard. Kazimierzowi Nyczowi za możliwość spotkania w Rezydencji Arcybiskupów Warszawskich. Ponadto zwrócił się do przedstawicieli bratnich kościołów, składając na ręce ks. abp. Abła podziękowania za ekumeniczny wymiar tego spotkania. Wyrazy wdzięczności zostały również skierowane do wszystkich prelegentów i osób, które wzięły udział w dyskusji oraz przedstawicieli mediów i wszystkich uczestników tego spotkania. Na zakończenie Ksiądz Arcybiskup podkreślił, że było to ubogacające spotkanie – nie tylko w wymiarze duchowym, lecz także w zakresie wiedzy w skomplikowanej dziedzinie finansowania kościołów.

